

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	19 พ.ย. 2549	16	5605	5

พระเหล็กไหลดอยโซ รอเปิดกรุยุคพระศรีอารีย์

คำว่า "เหล็กไหล" นั้นเป็นคำที่กำกวมพอสมควร อยู่กึ่งกลางระหว่างวัสดุธาตุที่น่าจะพิสูจน์ได้ทางวิทยาศาสตร์ แต่ในขณะเดียวกันกลับมีมิติที่ลึกลับกึ่งไสย มนต์ราชของคำว่า "เหล็กไหล" จึงยังขายได้ทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำนานอมตะเรื่องพระเหล็กไหลที่ดอยโซนั้น

จะมีใครสักกี่คนที่เคยเห็นพระเหล็กไหลดอยโซของแท้ที่รำลือนี้ และในบรรดาที่เคยเห็นนั้นสามารถตอบได้หรือไม่ว่าเหล็กไหลคืออะไร ได้มาจากไหน ด้วยวิธีใด และล่องหนหายไปจากสารบบทำเนียบนักสะสมได้อย่างไร เหตุนี้จึงมีการเรียกพระพิมพ์เนื้อชินชนิดหนึ่งว่า "พระกรุดดอยโซ" กันเหนียวแทน ยังไม่กล้าฟันธงว่าใช่พระเหล็กไหลหรือไม่ ด้วยความที่หายากหาเย็น มีนำเล่าขานล่ำพูนในยุคนั้นจึงมีสื่อแกนย้อนศรมนุษย์ทั้งโลกว่า "สิบพระรอดยังไม่เท่าหนึ่งเหล็กไหลดอยโซ" (จริงจกอย่างไรมีทราบได้ ลองไปสืบถามชาวหละปูนแถบบ้านหนองโซดูเอาเอง)

ว่ากันว่าพิมพ์ทรงของพระเหล็กไหลดอยโซนั้นมีเค้าร่างของพระฤๅษีอย่างชัดเจน ผิดกับพระพิมพ์แบบอื่นๆ กล่าวคือรูปร่างผ่ายผอมใบหน้าเรียวแหลมตอบไหล่ค้อมคู้ ราวนักพรตอดอาหารทรมานร่างกาย ทรงผมคล้ายขลุ่ยม้วนของโยคีมากกว่าจะเป็นเศคุมาลาของพระพุทธเจ้า ฤๅษีที่ปรากฏอยู่ในพระเหล็กไหลดอยโซนั้นมีชื่อว่า "พุทธชฎิลฤๅษี" อ้างตามตำนานจามเทวีวงศ์พงศาวดารหริภุญไชย โดยฤๅษีตนนี้เป็นหนึ่งในฤๅษีห้าตน (อีกสี่ตนคือ วาสุเทพ-อยู่เชียงใหม่ สุกกทันตะ-อยู่ละโว้ อนุสิสสะ-อยู่ศรีสขาลัย และสุพรหม-อยู่แม่น้ำวังลำปาง) จะเห็นได้ว่า "พุทธชฎิลฤๅษี" เป็นฤๅษีเพียงตนเดียวที่อาศัยอยู่ในหริภุญไชย ณ ภูเขา "ขุนบรรพต" (เดิมแปลว่าดอยไฟ และต่อมาแผลงเป็นดอยโซ) พุทธชฎิลมีบทบาทสำคัญในการวางแผนให้เจ้านันทยศโอรสแฝดน้องของพระนางจามเทวี ทำการแผ่ขยายดินแดนไปสร้างเมืองเครือข่ายใหม่ ณ เขตแดนคั่นคร (เขตแดนคั่นมาจากชื่อของพรานป่าผู้เลี้ยงชีวิตช่วยเจ้านันทยศในแรมทาง)

ความสำคัญของ "ดอยโซ" นั้น จึงมีคุณค่าเป็นเสมือนจุดยุทธศาสตร์หลักที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสองอาณาจักร หริภุญไชย-เขลางค์ และตลอดพระชนม์ชีพของพระนางจามเทวีก็ได้ใช้เส้นทางเสด็จสายหริภุญไชย-ดอยโซ-เขลางค์นี้ โดยผ่านกัฏจากผาด่านที่อำเภอแม่ทาสู่มืองยาวในจังหวัดลำปาง เพราะเป็นไปไม่ได้ที่จะให้คนยุคโบราณใช้เส้นทางจากลำพูนไปลำปาง

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	19 พ.ย. 2549	16	5605	5

ด้วยการข้ามดอยขุนตานอันสูงชัน

อันที่จริงถ้าจะให้สืบสาวราวเรื่องประวัติความเป็นมาของดอยโซ่ตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์ ก็
จะพบว่ามีมาแล้วตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ร่วมยุคกับพุทธกาลราว ๒,๕๐๐ ปี โดยเป็นถิ่น
ของชนเผ่าลัวะ ทุกวันนี้เรายังคงพบร่องรอยหลักฐานของการใช้หินก่อล้อมเรียงตัวขึ้นไปเป็นชั้นๆ
แบบไม่สอปูน บ้างก็วางกองสุมเป็นหลุมๆ คล้ายกับเป็นความเชื่อใช้ในพิธีกรรม อันเป็นสัญลักษณ์
เฉพาะของชุมชนดั้งเดิมในตระกูลออสโตรเอเชียติก (ขอม มอญ ละว้า) ก่อนหน้าที่จะมีการ
นับถือพระพุทธศาสนาอย่างเป็นทางการจะลักษณะ ซึ่งร่องรอยของหินก่อล้อมเช่นนี้ยังพบได้ทั่วไปใน
ประเทศลาว กัมพูชา

เชียงใหม่ 16 พ.ย. 5605 19 พย 49 25

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	19 พ.ย. 2549	16		5

นอกจากนี้แล้ว ความสำคัญของดอยไซในยุคใกล้ตัวเราที่สุดก็คือยุคสงครามโลกครั้งที่ ๒ ใช้เป็นเส้นทางผ่านทหารญี่ปุ่น และเป็นชุมทรัพย์ของทหารไทยที่มุ่งหน้ามาระเบิดภูเขาเพื่อแสวงหาพระเหล็กไหลดอยไซอันวิเศษสิทธิ์ ปรากฏว่าได้เกิดอาเพศ ก้อนหินถล่มลงมาปิดปากถ้ำที่ผาภูลา รวบรวมคำสาปว่า “กรุสมบัติที่ดอยไซจะถูกเปิดอีกครั้งในยุคพระศรีอาริย์”

ทุกวันนี้ได้มีผู้พยายามสร้างตำนานใหม่ๆ ด้วยการนำป้ายไปปักตามต้นไม้ที่อยู่ท่ามกลางหินของชาวลัวะว่า “ภูพระอรหันต์” แถมยังใส่พระนามของแต่ละรูปราวกับบู๊ตัสแน่นอนที่ดินแดนแถบนี้อาจจะเคยเป็นแหล่งชุมนุมพระอรหันต์ ๗๐๐ รูปมาก่อน ในยุคที่ก่อสร้างพระบรมธาตุหริภุญไชย แต่เรามีอาจยืนยันได้ว่าหินก้อนล่อมเหล่านั้นเป็นภูพระอรหันต์จริง

อย่างไรก็ดี ใครที่ไปเยือนดอยไซมักอดไม่ได้ที่จะต้องประทับใจในความร่มรื่นของธรรมชาติสวนป่าที่มีภูมิทัศน์และอ่างเก็บน้ำอันงดงาม เหมาะอย่างยิ่งที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบเดินป่าถึงวิปัสสนา หรือ Trekking Meditation Tour คือมาปักกลดแบบเข้าไปเ็นกตัม ชมกลุ่มหินนับพันกองบอกเรื่องราวของชาวลัวะ เพ่งร่องรอยพิศวงของอาศรมพระฤๅษี และจินตนาการกันให้บรรเจิดถึงความลึกลับของพระเหล็กไหลดอยไซ

● ดร.เพ็ญสุภา สุขคตะ ใจอินทร์ ●

หัวหน้าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญไชย
penpakata@hotmail.com